

Duurzame innovatie vraagt om andere keuzes reisindustrie

Onderzoek naar innovatie bij CARMACAL: nieuwe technologieën verbinden aan concrete marktexperimenten

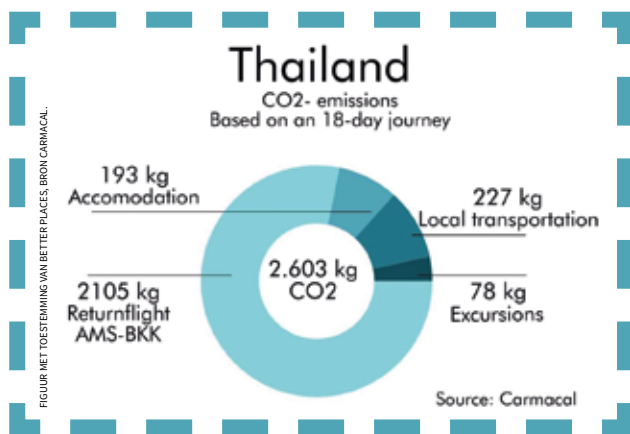
Enkele jaren geleden bracht de innovatie CARMACAL touroperators bij elkaar. Een doorbraak in duurzame reizen hing in de lucht. De software won in 2017 ook een prestigieuze UNWTO-prijs voor innovatie. Is alles voor niks en valt de samenwerking uit elkaar? Harald Buijtendijk bekeek als onderdeel van zijn promotieonderzoek hoe innovatie een ander gedrag van de reiswereld vraagt.

Wanneer wordt eco-innovatieproces succesvol?

Onderzoekers van Wageningen University & Research hebben een nieuwe aanpak ontwikkeld waarmee wetenschappers en beleidsmakers eco-innovatieprocessen beter kunnen begrijpen. De nieuwe aanpak biedt een gebruiksvriendelijk toetsingskader van generieke analytische vragen. Het voordeel van de nieuwe aanpak is dat het gebruikers nieuwe mogelijkheden toont om milieuvriendelijke producten en technologieën in bestaande bedrijfsprocessen te integreren en consumentenacceptatie te creëren. Eco-innovatie wordt gezien als een belangrijke stimulator van duurzaamheidstransities.

Eco-innovatie draait om veel meer dan het bedenken en bouwen van nieuwe technologie

Eco-innovatie draait echter om veel meer dan het bedenken en bouwen van nieuwe technologie: eco-innovatieprocessen zijn pas succesvol als zij gevestigde productie en consumptiepatronen veranderen. De onderzoekers ontdekten dit toen zij hun aanpak testten in een onderzoek naar een specifiek, door producenten geïnitieerd, eco-innovatieproces: de ontwikkeling van CARMACAL. Dit is een initiatief vanuit de Nederlandse reisbranche om een online Carbon Management Calculator voor touroperators te ontwikkelen. Structurele emissiereducties zijn essentieel voor duurzaamheidstransitie in deze sector, maar met 6.8 miljoen vliegvakanties (2016) is deze sector sterk afhankelijk van de luchtvaart. Hiernaast compliceert politieke besluiteloosheid het formuleren van duidelijk en effectief klimaatbeleid voor de reisbranche. Het onderzoek is gepubliceerd in het academische tijdschrift *Journal of Sustainable Tourism*. Het onderzoek levert belangrijke bijdragen aan huidige discussies over de rol van de reissector in luchtvaartgroei in Nederland, de uitbreiding van Schiphol met Lelystad Airport en de impact van toerisme op de kwaliteit van het leven.

De grote afhankelijkheid van de touroperator van de luchtvaart blijkt uit dit voorbeeld. Het proces van innovatie in duurzaamheid hangt sterk af van andere keuzes in producten door touroperators.

Technologie bleek niet genoeg

Het onderzoek verklaart waarom een eco-innovatie als CARMACAL -ontwikkeld tussen 2013 en 2015 binnen de beschermende kaders van een gesubsidieerd project (RAAK subsidie van Ministerie van Economische Zaken) er tot nu toe niet in is geslaagd de gevestigde routines van tour operators te veranderen. Buitendijk: “Technologische innovatie alleen is niet genoeg. Ons onderzoek naar CARMACAL laat zien hoe deze nieuwe technologie touroperators confronteerde met onplezierige keuzes die verstreckende gevolgen kunnen hebben voor hun bedrijfsvoering”. Het onderzoek laat zien hoe CARMACAL touroperators hielp bij het identificeren van verschillende carbon management strategieën met tegenstrijdige implicaties voor mens, bedrijf en planeet. De strategieën die de meeste steun kregen van de reisbranche, zoals CO2-compensatie en carbon labelling, doen het minst om de klimaateffecten van pakketvakanties te verminderen en omgekeerd. Volgens Buitendijk laat dit zien dat de reisindustrie haar grenzen heeft bereikt als het gaat om vrijwillig verantwoordelijk nemen voor de eigen klimaatimpact. “De sage dat maatschappelijk verantwoord ondernemen, oftewel, zelfregulering ter voorkoming van wetgeving, bedrijven als touroperators in staat stelt een ingewikkeld probleem als klimaatverandering het hoofd te bieden moet stoppen.” Buitendijk benadrukt dat effectief overheidsingrijpen nu echt

nodig is. “Zelfregulering alleen gaat er niet voor zorgen dat de CO2-uitstoot van de reissector daalt.” De onderzoekers wijzen er op dat nieuwe technologieën als CARMACAL effectiever zijn wanneer ze onderdeel zijn van gecoördineerd beleid.

Is de overheid nodig?

Het onderzoek wijst dan ook naar een slimme mix van beleidsmaatregelen die de geïntegreerde productie en consumptie van eco-innovaties stimuleren. Buitendijk: “Touroperators exploiteren zogenaamde generieke assets waar geen duidelijke klimaatwetgeving voor bestaat. Transitieliteratuur laat zien dat bedrijven onder dergelijke omstandigheden geneigd zijn de gevestigde modus-operandi te beschermen in plaats van risico te nemen en consumentenacceptatie te creëren voor nieuwe producten of technologieën.” Onder meer wordt in de studie gewezen op de sterke band tussen touroperators en de luchtvaartindustrie bij pakketreizen. Net de luchtvaart stoot relatief veel CO2 uit. De onderzoekers bevelen daarom concrete beleidsmaatregelen aan die de bijdrage van eco-innovaties als CARMACAL aan duurzaamheidstransities bevorderen. Door de overheid gefinancierde innovatieprogramma’s moeten het uitvinden van nieuwe technologieën verbinden aan concrete marktexperimenten.

“Consumenten actief betrekken, want zij zijn de eindgebruikers”

Buitendijk: “Een nieuwe technologie als CARMACAL nodigt mensen uit om nieuwe, creatieve reisproducten en diensten te ontwikkelen. Om dat effectief te kunnen doen, moeten eco-innovatieprojecten vanaf het begin commerciële en technische expertise mixen en consumenten actief betrekken, want zij zijn de eindgebruikers.” Door de overheid gefinancierde innovatieprogramma’s zouden volgens Buitendijk effectiever kunnen zijn wanneer ze naast technologische inventiviteit, betrokkenen stimuleren om te experimenteren met nieuwe toepassingen van de ontworpen technologieën en de nadruk leggen op gezamenlijk leren. 📍

Dit onderzoek maakt onderdeel uit van een PhD-project gefinancierd door CELTH (www.celth.nl), NHTV Breda University of Applied Science (www.nhtv.nl) en Reiswerk (www.reiswerk.nl). Wil je vragen stellen over het onderzoek naar eco-innovatie dan kan dat via PhD student: Harald Buitendijk (buitendijk.h@nhtv.nl).